

פרשת בלק תש"פ

הן עם... ובגוים לא יתושב (כג, ט)

וקדוש, ואף חלש במזגו ובטבעו, והנה כשהוא רואה את בזיון הספרים, הופך ליבו להיות לב-ארי, ולא רק ליבו אלא גם אגרופיו... אז הבנתי את גבורתם של החשמונאים-הגיבורים, שהיו קשישים בגילם, והצליחו להתגבר על היוונים, עם כל הכוחי ועוצם ידי שלהם... כאשר אש היהדות בוערת בעצמותיך כתנור, כמו שהיה אצל מורי ורבי, הכל אפשרי, כי אז השי"ת שולח את עזרו ממעל!".

כוחו של היהודי הוא ב'אמת' שבידו. יודע הוא כי דרך חייו היא הדרך האמיתית לחיים מושלמים בעוה"ז ולחיים נצחיים בעוה"ב. הכרה זו נותן לו את העוצמה למסור נפשו על האמונה והמצוות, ולהכריז קבל עם ועולם: "עברי אנוכי ואת אלוקי השמים אני ירא".

* * *

רבי שפטיה הוסיף שכאשר שאל פעם את רבי ברוך-בער מאין לקח את העוז והאומץ לעשות את מה שעשה, השיב: "מחידושי התורה שלמדתי בישיבת וואלוז'ין, אצל הגאון רבי חיים הלוי...". [מתוך 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב מ.מ. צורן]

בספר 'הצדיק פלא', המתאר את תולדותיו של רבי יהודה זרחיה סגל זצ"ל, מסופר, שאביו, רבי שפטיה זצ"ל, למד בתקופה מסוימת אצל מרן רבי ברוך-בער ליבוביץ' זצ"ל בקמניץ, ובספר מופיע סיפור מופלא עד מאד שהתרחש בעת הפרעות בעיר קרמנצ'אג.

מי מנזה עפר יעקב (כג, י)

היו ישראל לוקחים את הדם ומכסין אותו בעפר המדבר, וכשבא בלעם ראה את כל המדבר מלא מערלותיהם של ישראל אמר: "מי יוכל לעמוד בזכות דם ברית מילה זאת שהיא מכוסה בעפר הארץ", שנאמר "מי מנה עפר יעקב" (פרקי דר"א פרק כח)

"היה זה", מספר רבי שפטיה, "כאשר פורעים מוסתים התפרצו לביתו של הגרב"ב כדי לחמוס ממון ונפשות, והתכוננו לערוך פוגרום. הם נכנסו, העמידו את כל בני הבית בשורה, ואיימו עליהם שלא לזוז. בינתיים, חיפשו כסף וזהב ותכשיטים לשדוד, והכל שתקו ונאלמו דום. דממת מוות היתה שם...

משמע שלא פחד בלעם רק מעצם מצות המילה שקיימו ישראל, אלא בעיקר פחד מכיסוי המילה בעפר. ולכאורה מה יש במנהג זה שכ"כ איים עליו?

בשלב מסוים, משלא מצאו מאומה, התעורר חשד בקרבם אולי בעל הבית מסתיר את כספו וזהבו בתוך הספרים, או מאחוריהם. הם החלו להוציא את הספרים ממקומם בבזיון רב, ואף קרעום והשליכום ארצה, כשהם מנסים לבדוק האם מוסתר שם כסף.

יתכן לומר שהרי כידוע כריתת הערלה ממעטת את התאוה, והיינו שהערלה מסמלת את אותה תוספת התאוה שאינה נצרכת ליהודי, אותה תוספת שאינה מביאה אותו לרוחניות, וכיון שהעם היהודי משתמש בהנאות העולם הזה אך ורק בתור אמצעי לרוחניות, לכן הנהיגו לטמון את הערלה בעפר לבטא בזה שהנאה גשמית שאינה מביאה לרוחניות מקומה הוא בעפר... שהרי זה מה שנאמר "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", לאמור - שכשגופו של האדם השלים את תפקידו וכבר אינו משמש אותו לרוחניות, מקומו הוא בקרקע, להתמזג בעפר שכל כולו ארצי וגשמי - ולהיות חלק ממנו, וכמו כן, אותו חלק בגוף שאינו משמש לרוחניות מקומו בעפר. שהרי בעצם, יסוד גופו של האדם הוא מהעפר, אלא שכל עוד יש לו תפקיד לשמש לרוחניות, הוא מתהלך על פני האדמה ולא שוכן בתוכה - אבל כשכבר אינו משמש לרוחניות חוזר הוא לעפרו ולארציותו.

מרן רבי ברוך-בער עמד אף הוא ליד הקיר כהוראת השודדים. אבל, בראותו את ביזוי ספרי הקודש, לא יכול היה להבליג. להפתעת כל בני המשפחה שחששו לגורלם, הוא החל להזדעק בקולי-קולות, ואף הלם בראשי הפורעים באגרופים, ובמקלות שמצא בחדר - - - הוא היה כל-כך נרעש עד שהיכה בראשם כגיבור מלחמה, והרשעים החלו לברוח בקולי-קולות, ופתחו בצווחות נוראיות לעבר חבריהם 'רוצו, רוצו...' כל הפורעים שהיו באותו רחוב ששמעו כך, ברחו אף הם, וליהודים היתה הרווחה..."

מספר רבי שפטיה: "בראותי זאת, נדהמתי אל ליבי. היה זה בבחינת מחזה שלא ייאמן. מורי ורבי, שבמשך כל שעות היממה לא פסק מללמוד, ואשר היה ידוע לאיש טהור

ומזה פחד בלעם, שהבין שעם ישראל לא רק מקיימים את מצות מילה, אלא גם מפנימים את עומק מצוה זו ומבינים שמהות העוה"ז היא ההכנה לעוה"ב, ומשום כך משתמשים הם בהנאות העולם הזה אך ורק באופן שנצרך לרוחניות, ממילא יוצא שהעם הזה דבוק בקב"ה ללא מחיצות גשמיות, ואם כן - מי יוכל לו...

* * *

מספרת בתו של מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א: על דלתה של אמא התדפקו בנות סמינר ובקשתן בפיהן: "באנו לראיין את הרבנית על 'הסתפקות במועט'".

אמא היתה אובדת עצות. מעודה לא סירבה לשום פונה, ולכל בקשה נענתה בשמחה, אך כעת לא היה בידה לסייע להן; היא משכה בכתפיה והגיבה בצער: "אני יכולה לדבר בשבח ההסתפקות במועט, אולם לא אוכל לדבר מנסיוני האישי - אני לא התנסיתי בכך; תמיד היה לי די והותר!..."

הנערות יצאו מרוצות - הראיין היה קצר, אך מושלם!

אמנם היה לאמא 'די והותר', אבל ה'די והותר' הזה הצטמצם במעט שבמעט... אמא לא היתה זקוקה לכלום. כל מה שמעבר לכלום - נכנס אצלה בגדר של 'מותרות', אשר מהם ברחו כמפני אש.

כל שנותיה של אמא עברו עליה בדירות קטנטנות, מצוידות בריהוט מינימלי. בשנות נישואיהם הראשונות חלקו אבא ואמא דירות משותפות עם דיירים נוספים. גם כשעברו לדירתם הנוכחית והגיעו 'אל המנוחה ואל הנחלה', היתה הדירה קטנה ביותר ולא הכילה אלא שני חדרים, הול כניסה ומטבח צר. חדר אחד שימש כחדר הורים, והשני - ליתר צורכי בני הבית. חדר זה הוא חדר לימודו של אבא, הנקרא 'חדר הספרים' וארונות הנושאים עליהם משא של אלפי ספרי קודש [אהוביו של אבא...] מציפים אותו מכל עבריו.

בילדותנו ישנו כולנו במיטות או בארגזי המיטות שבחדר הספרים, כשלצידנו אבא יושב ולומד, כותב את ספריו הרבים, לומד עם חברותא, משיב על שאלות של נכנסים ויוצאים... גם המטבח היה קטן מאד, עד כי יכלו להצטופף בו כשלושה אנשים בלבד. פעם נשאל אבא מדוע לא השאיר בו 'אמה על אמה' בלתי מסוידת זכר לחורבן. [אבא נוהג להשאיר 'אמה על אמה' בכל החדרים. אלא שמקום הזכר לחורבן במטבח נמצא מאחורי הארון, והשואל לא ראהו]. הוא השיב בחיור, שהמטבח אינו מחוייב בכך מפאת קוטנו... [על פי ההלכה אין צורך להשאיר זכר לחורבן, אלא בחדר שיש בו ד' אמות על ד' אמות].

אם ניתן היה לחשוב שהדירה הקטנה היתה ברירת מחדל שנכפתה על אבא ואמא בעת שתרו אחר מקום מגורים, באו השנים המאוחרות והוכיחו כי אין הדבר כן: כאשר התפרסמו אבא ואמא בכל רחבי תבל, באו רבים והתחננו בפני אמא לסייע בידה ולהרחיב את הדירה. אמא תמיד סירבה.

יהודי אמריקאי עשיר ביקר פעם בביתנו ונדהם למראה הפשטות שזעקה מכל עבר. הוא לא יכול היה להשלים עם העובדה כי הרב והרבנית מתגוררים בדירה שכזו והציע לאמא לשפץ את הבית על חשבון. אולם אמא התנגדה בתוקף: "אני רוצה את הבית שלי דווקא כך, פשוט ונעים. אינני חפצה בבית יפה יותר. טוב לי פה ככה".

משהחל אבא מדפיס את חיבוריו הרבים. מילאו הספרים את החדרים, עד שכמעט לא יכלו ללכת מבלי להיתקל בהם. רבי יצחק שוורץ, קרוב משפחה של אבא, ביקש מאבא שיאפשר לו להרחיב מעט את המבוא הצר הסמוך לפתח כדי שניתן יהיה להניח שם את חבילות הספרים. המצב אילץ את אבא ואמא להיענות להצעתו, וכך נוצרה מרפסת הכניסה, ששימשה אף כסוכה, ועם השנים גם לחדר המתנה לקבלת הקהל על ידי אמא.

בשנים מאוחרות יותר, כאשר הציבור הענק החל לגדוש את הבית, הוכר הצורך ביעוד חדר לאבא, שיוכל ללמוד בו באין מפריע. לשם כך צורפה לדירה יחידת דיור קטנה בת שני חדרים, מן הקומה שמעל. והנה, למרות הנחיצות שבדבר, סירבה אמא להכיר בה כחלק מביתה. היא חזרה ואמרה: "גידלתי את כל ילדי בשני חדרים, מדוע אני זקוקה עתה ליותר מכך? הרי בשבילי תוספת זו היא 'מותרות' ממש!". משום כך היא עצמה לא השתמשה בחדרים אלו, ואף כמעט שלא עלתה לקומה השנייה. כיום משמש חדר אחד בקומה השניה ללימודו של אבא, וחדר נוסף כמחסן לספרים שחיבר.

אמא לא הבינה לשם מה אנשים נוסעים לנופש. מושגים כמו 'החלפת אווירה' 'התרעננות', 'יציאה מן השגרה', היו זרים לה. פעם ניסו בני הבית להסביר לה את 'מהותו של הנופש', אולם הדבר לא עלה בידם... היא התפלאה מדוע לאנשים כל כך 'רע' בביתם, עד שהם מעדיפים להיטלטל למרחקים, להידחק בדירה שאין רגילים אליה, לבשל במטבח זה, וכהנה וכהנה. ידענו כי לאמא טוב בביתה הקטן, במטבחה הזעיר, והיא חיה כל העת באווירה של נופש... [אמנם היו שנים ספורות שבהן נסעו אבא ואמא לנופש בצפת כדי שאבא יוכל לכתוב את ספרו ברציפות בלי הפרעות. ואכן אבא הספיק בשבוע אחד מה שבבני ברק אך לו חודש שלם. הוא כתב שם את ספרו 'דרך אמונה'].

יחד עם זאת כדרכה של אמא, כאשר באה גיטתי וסיפרה לה בבושה כי היא נוסעת לנופש, היתה אמא מאושרת: "איזה יופי! כמה טוב! מגיע לך לנוח ולהתרענן! הנה סכום כסף שיהיה לך להוצאות..."

הפשטות בבית התבטאה בתחומים רבים, גם באלו שנראה לנו כי בלעדיהם 'אי אפשר לחיות'. אבל אמא יכלה גם יכלה: המטבח היה מרוהט במינימום שבמינימום והכלים בהתאם. אמא לא אהבה להכניס למטבח כלים חדשים. בתקופות מסוימות היו הצלחות שאריות שנותרו מסטים שונים, כאשר כל צלחת בדוגמא שונה...

לאחר חתונתה, כשעבדה אמא אצל הרב נחום יואל הלפרין, רצה הרב נחום יואל להעניק לזוג הצעיר מתנה - כלים חדשים לפסח, אולם אמא סירבה: "אינני צריכה!". מה עשה? - העניק מתנות זהות לכל העובדים, ואז נעתרה אמא לקבל את המתנה...

גם פמוטות השבת היו צירוף של כמה סוגים, כוסות לשתייה היו רק מפלסטיק, וגם הכיסאות היו (ועדיין) שונים זה מזה. סיפר אחד הנכדים: "בילדותי הייתי מרבה להגיע לסבא וסבתא, לאכול עמם את סעודת השבת. באופן קבוע הייתי מגלה את עצמי יושב על כיסא רעוע. 'מדוע תמיד יוצא לי הכסא השבור?' שאלתי. השיבו לי הנוכחים בחיור: 'כאן כל הכסאות רעועים!'..."

מיותר לציין כי המקרר בביתנו לא היה מ'יד ראשונה'. במשך שנים רבות היה בביתנו מקרר ישן ביותר שהתקלקל כל 'שני וחמישי'. מישהו רצה להביא לאמא מקרר חדש, אך היא סירבה בכל תוקף. לבסוף קנה לביתו מקרר חדש, ואת הישן הביא לאמא. רק את המקרר הזה ניאונה אמא לקבל...

סיפרה לי אחת מידידותיה של אמא: "חברתי קנתה מקרר חדש וחיפשה למי למסור את המקרר הישן. נזכרתי כי ראיתי אצל הרבנית קניבסקי מקרר ישן ורעוע, שנתמך על ידי קופסאות כדי שלא ייפול... פניתי אליה ושאלתי האם היא רוצה להחליף את המקרר שלה במקרר משומש במצב טוב. היא שאלה את רבי חיים, והוא השיב: "הלא זריקת המקרר היא בבחינת 'בל תשחית'..." [בסופו של דבר הגיע המקרר לסבתא הרבנית קניבסקי (א"ח למרן ה'סטטפילער'), שעד אז לא היה מקרר ברשותה...].

גם מקפיא נפקד מביתנו במשך שנים ארוכות. כאשר רכשנו לאמא מקפיא, נגרמה לה עגמת נפש גדולה: "מה אעשה עם המותרות הללו?", היא לא נרגעה. "למה הייתם צריכים להתאמץ? טוב לי עם מה שיש לי!". אמא לא רצתה בו בשום פנים ואופן, ורק טיעון הלכתי שכנע אותה להשתמש בו: "על ידי המקפיא יישמרו המאכלים היטב ולא ייזרקו, וכך ינצל מאיסור 'בל תשחית'..."

המיקסר בביתנו נשבר פעמים רבות, תוקן ונשבר, שוב תוקן ושוב נשבר. לאחר שכבר לא ניתן היה להשתמש בו עוד, החליטו בני הבית לקנות מיקסר חדש, אולם נתקלו בהתנגדותה של אמא: "אפשר לנסות לתקן שוב!". החליטו לשאול את אבא, והוא הסכים לדעתה של אמא. ויהי לפלא - המיקסר חזר לעבוד! לשמחתה של אמא...

לאחר שנישאנו החלטנו בעלי ואני לקנות לאמא מטחנה חשמלית. היה זה לאחר שבעלי נוכח בטרחתה הרבה של אמא סביב הכנת הדגים; עד אז היתה טוחנת את הדגים במטחנה ידנית. המתנה לא היתה אמורה להתקבל, לולי שנחשבה כמתנה מהמחותנים, הורי בעלי. מפני כבודם לא יכלה אמא לסרב לקבל את המטחנה...

בהזדמנות אחרת חפצנו הילדים לקנות לאמא מתנה - מעבד מזון. ידענו כי כך נקל עליה בהכנת כמויות המזון העצומות שיצאו ממטבחיה. אמא לעומת זאת, לא חשבה כך: "יש לי כוח בידיים! אם יהיה לי מעבד מזון ה' ייתן פחות כוח בידיים..." לבסוף, לאחר ששח לה מישהו, כי משקה מסוים המקל על חולים יכול להיעשות רק בעזרת מכשיר זה, הסכימה להכניסו אל הבית.

בערב פסח אחד קנו לאמא תנור חדש. התכנית היתה שלאחר החג יעבירו אותו לימות השנה, מפני שהתנור הישן כבר היה משומש מאוד ולא פעל כראוי. אמא התנגדה בתוקף, ומיד עם צאת החג מיהרה לאחסן את התנור החדש בין כלי הפסח, שמא 'חלילה וחס' יצא הרעיון אל הפועל...

יום אחד נשברה האמבטיה. באותו יום ביקר בבית יהודי בעל אמצעים, הוא שמע על הנזק שאירע, ולאחר זמן מה שלח לאמא סכום כסף נכבד לתיקון הנזק. אמא קיבלה את הכסף בתודה, התקשרה אל הנדיב ואמרה לו: "האמבטיה השבורה עודנה ראויה לשימוש, ואין צורך להחליפה. האם אוכל להשתמש בכסף לצדקה?". מה רבה היתה שמחתה כשבקשתה אושרה, והיא מיהרה לחלק את הכסף לנזקקים...

תְּבוֹת נְפִלְיָי מוֹת יִשְׂרָאִים וְתֵהִי אֲזוּרִיתִי

פְּמוֹהוּ (כג, י)

שני המשאלות הללו של בלעם - אומר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל - מלמדות אותנו על נפשו השפלה, העצלה מעמל ונגררת אחר תאוותיה. שהרי הוא לא ביקש לחיות חיי ישרים כעם ישראל, אלא רצונו הוא דווקא למות כמותם. והסיבה לכך היא, כי לחיות חיי ישרים, זה מחייב ישרות, הגינות, התגברות על תאוות ורצונות, והליכה תמידית בדרך שמובילה אל מות ישרים - חיי נצח. אך 'תאוותן' כבלעם מבקש לעשות קיצורי דרך, הוא חפץ לזכות אחרי מותו בעילוי נשמה, לה זוכים עם ישראל שפועלים למענה כל חייהם...

גם בקשתו השניה 'ותהי אחריתי כמוהו' עפ"י פירוש הספורנו, נובעת מהרצון של בלעם להשיג רווחים בדרך קצרה, ללא כל עמל ויגיעה. צאצאיו של אדם - אומר הספורנו - נקראים 'אחריתו', בלעם רוצה שהבנים שלו יהיו טובים ומוצלחים כמו הבנים של עם ישראל, אך אינו מוכן להקריב עבור זה משהו מעצמו. הוא מבקש להישאר כמו שהוא, לחיות חיי הפקר והוללות, ושזה לא ישפיע על ילדיו, אלא הם יצמחו מאליהם כבניהם של עם ישראל.

לעומת זאת עם ישראל האמון על הפסוק 'אדם לעמל יולד', יודע ומבין שאת ההישגים הללו ניתן להשיג רק מתוך עמל ויגיעה והתגברות מתמדת על היצרים. 'מות ישרים' הוא אינו מוצר הנרכש בקלות ובזול, רק מי שיחיה 'חיי ישרים' יזכה

למות 'מות ישרים'. גם צאצאים שהולכים בדרך הישר, נקנים רק ע"י דוגמא אישית שמקרינה מהאב אל הבן. וככל שמשקיעים בחינוך הילדים ונותנים להם כלים להתמודדות במשברי החיים, כך זוכים לנחת מהם, וגם כי יזקינו, לא יסורו ממנה...

* * *

קולו של הטייס נשמע לפתע בחלל המטוס, וליבם של הנוסעים החסיר פעימה: "נוסעים יקרים, לצערי אירעה תקלה במנועי המטוס, ואנחנו ניאלץ לנחות בשדה תעופה קטן בקרבת מקום. אני מקווה שתוך כארבע שעות תתוקן התקלה ונוכל לשוב ולהמריא אל היעד. אנא חגרו את חגורות הבטיחות והתכוננו לנחיתה".

במטוס שהיה בדרכו לעיר אנטוורפן, טסו בין השאר האדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל ועוד שמונה מחסידי. הם היו בדרכם לחתונת בתו של אחד מחסידי האדמו"ר שהתגורר בבירה הבלגית. שדה התעופה הקטן שבו נחתו היה ריק במשך מרבית שעות היממה, והיה מיועד בעיקר לטיסות מטען של תוצרת חקלאית ולטיסות פנימיות.

נוסעי המטוס ירדו והתמקמו על הספסלים הריקים של שדה התעופה. האדמו"ר ותלמידיו ביקשו להתפלל תפילת מנחה, שכן עד שהמטוס ימריא שוב, כבר אמור היה לרדת הערב. הייתה רק בעיה אחת: האדמו"ר ותלמידיו מנו תשעה אנשים בלבד, נוסעי המטוס האחרים לא היו יהודים, וכדי לקיים מניין צריך עשרה מתפללים לפחות. "מקובלני מבית אבא, שאם ישנם תשעה יהודים - ימצא גם העשירי", אמר האדמו"ר למלוויו בביטחון.

בטרמינל ההומה והסואן אי אפשר היה להתפלל בלי הפרעה, והאדמו"ר ניגש אל אחד מעובדי שדה התעופה, ושאל אותו האם יש אפשרות לקבל חדר צדדי כדי להתפלל בו בשקט.

אותו אדם שמע את שאלתו של הרב נשוא הפנים, ולפתע החוויר כסיד והתנודד על מקומו כאילו פגע בו ברק.

לאחר רגע ארוך של התאוששות, השיב העובד לרבי: "אני מוכן למלא את בקשתכם, בתנאי אחד: שתתנו לי להגיד קדיש לזכר אבי המנוח".

"אתה יהודי?" שמח הרבי לשמוע, "איזה יופי, עכשיו יהיה לנו מניין לתפילה".

"אני יהודי", השיב העובד וניכר בו כי נפשו סוערת, "אך הרשו לי לשאול קודם: מי שלח אתכם לפה? איך הגעתם למקום הזה?"

האדמו"ר הסביר ליהודי כי הם היו בדרכם לאנטוורפן, אך במטוס אירעה תקלה, והם נאלצו לנחות פה באופן לא מתוכנן.

"ומי אתה?" שאל האדמו"ר, "האם יש פה יהודים נוספים?".

"אני חושב שלא תאמינו לסיפור שלי", אמר האיש, "אבל אני מבטיח לכבוד הרב שזו אמת לאמיתה!".

"נולדתי למשפחה דתית מאוד", החל האיש בסיפורו, "שנות ילדותי עברו עלי בתוך קהילה חמה ותומכת, אולם לאחר מספר שנים הכרתי לצערי מספר נערים פוחזים שמשכו אותי למחוזות גרועים. הידרדרתי אל עולם הפשע עד שיום אחד כבר לא יכולתי להישאר יותר באזור ילדותי. מאימת השלטונות נפרדתי ממשפחתי וברחתי לעיר הקטנה הזו. על אף שאני מגיע ממשפחה אורתודוקסית ביותר, שכחתי את כל מה שלמדתי, ואינני מקיים מצוות כבר כמה עשרות שנים".

"כבוד הרב לא יאמין, אבל גם לאחר ששמעתי שאבי נפטר לא אמרתי עליו קדיש, מכיוון שלא זכרתי בדיוק איך אומרים את זה, ובנוסף לכך שבמקום הנידח הזה אין בכלל יהודים".

"אתמול בלילה הופיע אבי בחלום ואמר לי: 'יענקל, מחר יחול יום השנה לפטירתך, ואני רוצה שתגיד עלי קדיש!'".

"אני זוכר שלאחר רגע של תדהמה, התחלתי לצחוק: 'אבל אבא, מחיתי בפניו בחלום, 'בשביל לומר קדיש צריך מניין, ואני היהודי היחידי בכל העיירה. אין שום סיכוי שאצליח למצוא מניין בכל האזור'".

"אל תדאג, יענקל", ענה לי אבי - וכל זה בחלום, "אני מבטיח שאביא לך מניין!".

"לאחר שהתעוררתי מהחלום", מוסיף האיש ומספר, "רעדתי זמן רב והייתי המום, אולם לאחר כמה דקות של התאוששות אמרתי לעצמי שזה רק חלום, ואין לו כל משמעות מעבר לכך. זה הרי ממש מגוחך. נו באמת, מניין יגיע לעיירת חקלאות נידחת שכזו מנין של אנשים יהודים?".

האדמו"ר ומלוויו שמעו את הסיפור בהשתאות ובפליאה. "זה מסר ישיר מההשגחה העליונה", אמר האדמו"ר לאותו אדם, "מסר שאותו שולח הקב"ה פעם בחיים לאנשים שהתרחקו ממנו לחלוטין על מנת לזעזע את עולמם ולהשיבם אליו. יש פסוק שאומר: 'כי לא ידח ממנו נידח', והכוונה היא שהקב"ה אינו מוותר על שום יהודי, וגם אם היהודי נידח והתרחק מאוד, הקב"ה עדיין גורם לו לשוב אליו, וממתין לתשובתו".

את הסיפור הזה חווה הרבי מפיטסבורג זצ"ל על בשרו והוא היה מספר אותו בהזדמנויות שונות, בהדגישו שלא מדובר רק על אנשים שהתרחקו מכל וכל והגיעו לקצה העולם. לכל אחד מאיתנו יכולים להיות מצבים שבהם אנו מתרחקים מהבורא, ו'נידחים' במידה מסוימת. צריך לזכור שבכל מצב ומצב, תמיד הקב"ה ממשיך להשגיח עלינו באופן פרטי ולא נותן לנו ללכת לאיבוד. ה' קורא לנו - עלינו להאזין לקריאה, לשמוע לה, ולשוב אליו...". [מתוך 'יגל לבי-ר' דוד קליינר]